

Nr 21.

Ankom till riksdagens kansli den 9 april 1940 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av framställningar angående pensioner eller understöd åt vissa i statens tjänst anställda personer m. fl.

Bankoutskottet får härmed avgiva utlåtande över nedannämnda till utskottet hänvisade framställningar beträffande pensioner eller understöd att utgå dels från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m., dels ock av affärsdrivande verks medel.

Beträffande utredningen i de ärenden, som behandlas i utlåtandet, får utskottet, i den mån redogörelse i det följande ej lämnas, hänvisa till vederbörande proposition och motioner.

A. Anslaget till diverse pensioner och understöd m. m.

I. Försvarsdepartementet.

1:o.

Förre skräddarmästaren vid Vaxholms kustartilleriregemente Adolf Nikolaus Julius Ahlin (tilläggs pension). I en den 8 mars 1940 dagtecknad proposition nr 119 har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, under punkten 1 föreslagit riksdagen medgiva, att förre skräddarmästaren vid Vaxholms kustartilleriregemente Adolf Nikolaus Julius Ahlin må, räknat från och med den 1 juli 1939, under sin återstående livstid uppbära — utöver honom författningsenligt tillkommande pension — tilläggs pension från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. till belopp av 336 kronor för år.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,
att Ahlin är född den 9 juni 1875 och alltså den 9 juni 1939 uppnådde 64 års ålder;

att han varit anställd såsom skräddarmästare vid Fårösunds kustartilleridetachment under tiden 28 april 1909—31 oktober 1920 samt såsom skrädderiarbetare och skräddarmästare vid Vaxholms kustartilleriregementes skräddarverkstad under tiden 1 november 1920—30 juni 1939;

att Ahlins befattning vid Vaxholms kustartilleriregemente under tiden från och med den 1 januari 1935 intill Ahlins avgång ur tjänst varit förenad med pensionsrätt enligt tjänstepensionsreglementet för arbetare och att Ahlin av statens pensionsanstalt tillerkänts pension jämlikt detta reglemente med 1,380 kronor för år;

samt att berörda befattning från och med den 1 juli 1939 eller alltså från och med dagen näst efter Ahlins avgång från densamma blivit uppförd såsom extra ordinarie befattning i 12 lönegraden (arbetsförman av 1:a klass), i följd varav militära tjänstepensionsreglementet blivit tillämpligt å tjänstens innehavare från och med samma dag.

Hos Kungl. Maj:t har *Sveriges arbetsledareförbund* anhållit, att åt Ahlin måtte utverkas tilläggspension med belopp, motsvarande skillnaden mellan den pension, som skulle hava tillkommit honom, om han varit e. o. tjänsteman i 12 lönegraden, och den pension, som tillerkänts honom enligt tjänstepensionsreglementet för arbetare.

Statskontoret har förklarat sig icke hava något att erinra mot tillmötesgående av framställningen och därvid beträffande beloppet av tilläggspensionen anfört följande:

Den ifrågavarande skraddarmästarbefattningen har såsom extra ordinarie hänförs till den i tjänsteförteckningen över dylika tjänster under 12 lönegraden upptagna befattningen: arbetsförman av 1:a klass. Pensionsunderlaget för sådan befattning utgör enligt militära tjänstepensionsreglementet 2,304 kronor. Enligt vad statskontoret funnit, hade Ahlin jämlikt nämnda reglemente kunnat såsom tjänstår tillgodoräkna anställningstid intill den 1 juli 1936 och den för pension beräkneliga tjänstetiden kommit att uppgå till sammanlagt 22 år 14 dagar. I enlighet härmed skulle Ahlin — som vid utgången av juni månad 1937, eller den tidpunkt, till vilken han längst kunnat få kvarstå, därest militära tjänstepensionsreglementet varit å honom tillämpligt, tjänstgjort i mer än två år å sin sist innehavda befattning — kommit i åtnjutande av en årlig pension av 1,716 kronor. Då den Ahlin enligt arbetarpensionsreglementet tillkommande pensionen utgör 1,380 kronor för år räknat, synes alltså tilläggspensionen böra bestämmas till (1,716 — 1,380 =) 336 kronor för år.

Utskottet. Med biträdande av Kungl. Maj:ts förevarande förslag får utskottet hemställa,

att Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning må av riksdagen bifallas.

2:o.

Skomakeriarbetaren Anders Edvard Nyrén. Under punkten 2 av förevarande proposition har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att skomakeriarbetaren Anders Edvard Nyrén må från och med månaden näst efter den, varunder mellan honom och chefen för Värmlands regemente upp-

rättat kontrakt upphör att gälla, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 852 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Nyrén är född den 15 februari 1876 och således 64 år gammal;

att han under tiden 7 maj 1893—7 maj 1896 innehaft fast anställning såsom fältjägare vid Värmlands fältjägarkår;

att han under tiden 3 januari 1917—31 december 1931 varit anställd såsom arbetare vid Värmlands regementes skomakeriverkstad och därunder uppburit lön av statsmedel med 150 kronor för månad jämte dyrtidstillägg;

att — sedan fördelningsintendenten vid inspektion i slutet av år 1931 framställt erinran mot att i den för regementets skomakeriarbetare gemensamma verkstaden jämväl utförts sådana reparationer av officerares och underofficerares skodon, som dessa beställningshavare jämlikt då gällande avlöningsbestämmelser ägde att mot ersättning låta verkställa vid kronans verkstäder — mellan regementschefen och Nyrén den 12 december 1931 upprättats kontrakt, varigenom Nyrén förbundit sig att i en av regementet fritt upplåten, uppvärmd och upplyst lokal med egna verktyg och materialier utföra skomakerireparationer för officerare och underofficerare m. fl. mot ersättning enligt i kontraktet intagen prislista;

att han enligt nämnda kontrakt skulle äga rätt att, därest ej fullt upp med arbete bereddes honom genom sist omförmälda reparationer, erhålla tillfälligt arbete å kronans verkstad;

att ersättningen för Nyréns arbete jämlikt nämnda kontrakt, vilken ersättning till övervägande del utbetalats genom regementets kassaförvaltning och av denna hos vederbörande beställningshavare uttagits genom avdrag å avlöningen, under åren 1932—1939 utgjort i medeltal 2,380 kronor för år eller — efter avdrag för vid arbetet använda materialier — i medeltal 1,650 kronor för år;

att han efter år 1931 jämväl i viss mindre utsträckning utfört sådant tillfälligt arbete å kronans verkstad, varom förmåles i nyssberörda kontrakt;

att Nyrén enligt ett av regementschefen den 22 augusti 1934 utfärdat antagningsbevis antagits till skomakeriarbetare vid regementet samt att han från och med den 1 januari 1935 intill uppnåendet i februari 1936 av 60 års ålder hänförts till tjänstepensionsreglementet för arbetare och därunder jämväl vidkänts pensionsavdrag;

samt att statens pensionsanstalt genom beslut den 19 oktober 1936 förklarar sig förhindrad bifalla en av Nyrén hos pensionsanstalten gjord ansökning om pension, enär Nyrén icke kunde anses hava den 1 januari 1935 innehaft sådan anställning i statens tjänst, som förutsattes för tillämpning av tjänstepensionsreglementet för arbetare eller kungörelsen den 7 december 1934 (nr 585) med föreskrifter angående pensionering av viss arbetarpersonal i statens tjänst.

Föredragande departementschefen har anfört följande:

Såvitt av utredningen framgår är anledningen till att Nyrén icke kunnat av statens pensionsanstalt tillerkännas pension enligt för arbetare i statens tjänst år 1934 utfärdade pensionsbestämmelser att söka i det förhållandet, att Nyrén med utgången av år 1931 lämnat sin direkta statsanställning. Med hänsyn emellertid till vad i ärendet blivit upplyst angående omständigheterna vid Nyréns avgång från statsanställningen ävensom sambandet mellan denna anställning och den av honom därefter tillträdde kontraktsanställningen, finner jag starka skäl tala för att Nyrén likväl kommer i åtnjutande av pension av statsmedel efter kontraktsanställningens upphörande. För egen del vill jag såsom i förevarande fall skäligen pension förorda 852 kronor för år.

Utskottet.

Med hänsyn till vad departementschefen anfört till stöd för det föreliggande förslaget har utskottet ansett sig böra tillstyrka bifall till detsamma. Utskottet hemställer således,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

3:o.

Förre indelte soldaten vid Värmlands regemente, furiren Johan Emil Järn. Under punkten 3 av förevarande proposition föreslår Kungl. Maj:t riksdagen medgiva, att förre indelte soldaten vid Värmlands regemente, furiren Johan Emil Järn må, räknat från och med den 1 juli 1939, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 468 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,
att Järn är född den 19 februari 1867 och således 73 år gammal;
att han den 16 februari 1888 vunnit anställning såsom dragon vid Livregementets dragoner;
att han varit anställd såsom indelt soldat vid Värmlands regemente under tiden 22 september 1894—26 juni 1939;
att han förordnats till furir i regementet;
att han åtnjuter underhåll från Vadstena krigsmanshuskassa med, förutom dyrtidstillägg, 250 kronor för år;
att han varit inkallad till ständig tjänstgöring vid nyssnämnda regemente såsom arbetsförman hos regementsväbeln eller såsom matsalsunderbefäl alltsedan den 1 april 1921 eller — efter frånräknande av den tid av omkring 30 dagar årligen, varunder han fullgjort honom såsom indelt soldat åliggande repetitionsövningar — under sammanlagt omkring 16 år 8 månader, varav dock ej 15 tjänstår infallit före 60 års ålder;
att Järns avlöning under de senaste fem åren uppgått till i medeltal omkring 1,500 kronor för år;
samt att han icke äger andra tillgångar än ett kapital å omkring 1,500 kronor.

Med biträdande av Kungl. Maj:ts förevarande förslag får utskottet hemställa,

Utskottet.

att Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning må av riksdagen bifallas.

4:o.

Indelta soldaterna vid Skaraborgs regemente, furirerna Johan Albin Hakon och Gustaf Adolf Nyström. Kungl. Maj:t föreslår under punkten 4 av förevarande proposition riksdagen medgiva, att envar av indelta soldaterna vid Skaraborgs regemente, furirerna Johan Albin Hakon och Gustaf Adolf Nyström må från och med månaden näst efter den, varunder hans tjänstgöring vid regementet upphör, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 468 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

beträffande Hakon,

att han är född den 5 maj 1875 och således nära 65 år gammal;

att han sedan den 17 april 1896 varit anställd såsom indelt soldat vid Skaraborgs regemente;

att han förordnats till furir i regementet;

att han varit inkallad till ständig tjänstgöring i regementets matinrättning alltsedan november månad 1920 eller — efter frånräknande av den tid av omkring 30 dagar årligen, varunder han fullgjort honom såsom indelt soldat åliggande repetitionsövningar — under sammanlagt omkring 17 år 9 månader, varav dock ej 15 tjänstår infallit före 60 års ålder;

att Hakons avlöning under senaste åren uppgått till i medeltal omkring 1,050 kronor för år förutom dyrtidstillägg och naturaförmåner;

samt att Hakon lever under knappa ekonomiska förhållanden; och

beträffande Nyström,

att han är född den 29 maj 1869 och således nära 71 år gammal;

att han sedan den 30 september 1888 varit anställd såsom indelt soldat, därav intill utgången av år 1927 vid förutvarande Västgöta regemente och under tiden därefter vid Skaraborgs regemente;

att han är förordnad till furir i sistnämnda regemente;

att han varit inkallad till ständig tjänstgöring vid Västgöta regementes matinrättning under tiden oktober 1915—december 1927 och vid Skaraborgs regementes huvudförråd alltsedan den 1 januari 1929 eller — efter frånräknande av den tid av omkring 30 dagar årligen, varunder han fullgjort honom såsom indelt soldat åliggande repetitionsövningar — under sammanlagt omkring 21 år 6 månader, varav dock ej 15 tjänstår infallit före 60 års ålder;

att Nyströms avlöning under de senaste fem åren uppgått till i medeltal omkring 1,050 kronor för år förutom dyrtidstillägg och naturaförmåner;

samt att Nyström äger ett kapital å omkring 5,000 kronor.

Utskottet. Utskottet, som ej funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts ifrågasvarande förslag, får hemställa,

att Kungl. Maj:ts förevarande framställning må av riksdagen bifallas.

5:o.

Förre rullföringsbiträdet Carl Ludvig Cedervall. I motion II:51 hemställer herr *Sandström*, »att riksdagen måtte bevilja fanjunkaren i Kungl. Västernorrlands regementes reserv Carl Ludvig Cedervall en årlig pension för hans mer än 37-åriga tjänst som rullföringsbiträde vid Örnköldsviks rullföringsområde nr 68, räknat från och med innevarande år, av 1,200 kronor».

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Cedervall är född den 12 september 1874 och således 65 år gammal; att han den 1 maj 1896 antogs till volontär vid Västernorrlands regemente, där han förordnades till vice korpral den 18 augusti 1897 och till korpral den 10 augusti 1898;

att han den 15 december 1901 erhöll avsked från korpralsbeställningen och samtidigt förordnades till sergeant i regementets reserv, där han den 1 maj 1917 förordnades till fanjunkare;

att han den 18 december 1901 förordnades till rullföringsbiträde vid Örnköldsviks rullföringsområde nr 68, vilken befattning han oavbrutet innehaft till utgången av september månad år 1939;

att han på ett synnerligen förtjänstfullt sätt fullgjort samtliga med ifrågavarande befattning förenade göromål;

att han såsom rullföringsbiträde uppburit ett årligt arvode av 2,130 kronor jämte arvodestillägg å 1,080 kronor för år förutom dyrtidstillägg;

att han för år 1938 taxerats till kommunal inkomstskatt till ett belopp av 7,810 kronor och till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt 6,970 kronor;

samt att han, som icke äger någon förmögenhet, måste draga försorg om en cirka 40-årig son, vilken på grund av genomgången sömnsjuka icke kan försörja sig.

Över den föreliggande motionen har utskottet i vederbörlig ordning införskaffat utlåtande från statskontoret, som hört arméförvaltningens civila departement.

Arméförvaltningens civila departement har anfört:

Vid tiden för Cedervalls inträde i reserven funnos inga bestämmelser, enligt vilka underofficerare i reserven genom tjänstgöring därstädes kunde göra sig pensionsberättigade. Någon tjänstgöring i reserven har Cedervall icke heller fullgjort. Till någon pension i egenskap av underofficer i reserven är Cedervall följaktligen icke berättigad.

Vad angår frågan, huruvida Cedervall skulle kunna tillerkännas pension i egenskap av rullföringsbiträde, anser sig civila departementet böra framhålla, hurusom två förslag till generellt ordnande av hithörande förhållande av Kungl. Maj:t avböjts, i det att Kungl. Maj:t lämnat utan åtgärd dels genom beslut den 4 oktober 1935 en av svenska underofficersförbundet gjord framställning med yrkande, att militära tjänstepensionsreglementet skulle förklaras gälla för sådana rullföringsbiträden, vilka icke ägde åtnjuta pension på grund av tidigare anställning å aktiv stat vid försvarsväsendet, dels genom beslut den 13 april 1939 en av nämnda förbund och svenska reservunderofficersförbundet gjord framställning i liknande syfte.

Emellertid har från fall till fall pension beviljats rullföringsbiträden, som avgått från militäranställning utan rätt till pension och fyllnadspension. Sålunda har 1933 års riksdag (skrivelse nr 271) medgivit, att rullföringsbiträdet, löjtnanten i armén Gustaf Georg Svensson finge från och med månaden näst efter den, varunder hans förordnande såsom rullföringsbiträde upphörde, under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension av 996 kronor. Svensson hade innehaft manskapsbeställning i nära 8 år, underofficersbeställning i omkring $5\frac{1}{2}$ år, samt tjänstgjort såsom rullföringsbiträde i omkring 30 år, varför han kunde åberopa en anställningstid i statens tjänst av sammanlagt omkring 43 år. Vidare medgav 1935 års riksdag (bankoutskottets utlåtande nr 45 p. 12 och riksdagens skrivelse nr 256), att rullföringsbiträdet, fanjunkaren i trängens reserv Karl Johan Bergman, vilken avgått ur manskapsbeställning och inträtt i reserven såsom underofficer utan pension och fyllnadspension, finge från och med månaden näst efter den, varunder han frånträdde sin befattning som rullföringsbiträde, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 996 kronor. Bergman hade innehaft manskapsbeställning i 6 år och tjänstgjort såsom rullföringsbiträde i omkring 33 år, vadan han sålunda varit anställd i statens tjänst i sammanlagt omkring 39 år.

Med hänsyn härtill synes det skäligt, att Cedervall, som innehaft manskapsbeställning i omkring $5\frac{1}{2}$ år och tjänstgjort såsom rullföringsbiträde i omkring $37\frac{1}{2}$ år, beredes årlig pension från och med månaden näst efter den, varunder hans förordnande såsom rullföringsbiträde upphörde.

Vad angår pensionsbeloppets storlek torde detsamma böra bestämmas till 996 kronor eller samma belopp, varmed pension utgår till vardera av ovannämnda rullföringsbiträden.

Statskontoret har anfört:

Statskontoret har med hänsyn till vad i ärendet upplysts rörande Cedervalls anställning i statens tjänst intet att erinra mot att åt Cedervall beredes årlig pension av statsmedel, varvid pensionsbeloppet dock synes böra fastställas till av arméförvaltningen föreslagna 996 kronor. Utöver de av arméförvaltningens civila departement påvisade tidigare riksdagsbesluten i liknande fall får statskontoret erinra, att såväl 1937 års riksdag (bankoutsk. utl. nr 35, sid. 5; riksd. skr. nr 245; ang. pension åt rullföringsbiträdet C. M. A:son Hammarstrand) som 1938 års riksdag (bankoutsk. utl. nr 31, sid. 3; riksd. skr. nr 194; ang. pension åt rullföringsbiträdet J. E. Svärd) funnit sig böra bevilja statspension åt befattningshavare av här ifrågakommande kategori till enahanda belopp, 996 kronor.

Såsom i ärendet upplysts, har riksdagen tidigare i åtskilliga fall av likartad beskaffenhet med det nu föreliggande medgivit, att pension av stats-

Utskottet.

medel finge utgå på grund av anställning såsom rullföringsbiträde. Med hänsyn härtill har utskottet icke något att erinra mot att Cedervall beredes en årlig pension. Vad angår pensionsbeloppets storlek vill utskottet i likhet med de hörda myndigheterna tillstyrka, att pensionen bestämmes till 996 kronor.

Åberopande det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen, i anledning av förevarande motion II: 51, må medgiva, att förre rullföringsbiträdet, fanjunkaren Carl Ludvig Cedervall må, räknat från och med den 1 januari 1940, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 996 kronor.

6:o.

Förre måleriarbetaren Frans Gustaf Pettersson. I motion II: 13 hemställer herr *Sundström* i Skövde, att riksdagen måtte besluta bevilja förre målaren Frans Gustaf Pettersson en årlig pension att utgå med 900 kronor årligen från den 1 juli 1940 eller med det belopp vederbörande utskott kan finna skäligt föreslå.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Pettersson är född den 5 november 1867 och således 72 år gammal;

att han varit anställd vid Skaraborgs regemente för utförande av förekommande måleriarbeten för regementets räkning under tiden 1 augusti 1914—21 augusti 1928 eller i 14 år 21 dagar, varav 13 år 3 månader 5 dagar infallit före 60 års ålder;

att han lämnat sin anställning vid regementet på grund av att han till följd av sjukdom blivit oförmögen att utföra något arbete vid regementet;

samt att han är sjuklig och befinner sig i bekymmersamma ekonomiska omständigheter.

Över förevarande motion har utskottet i vederbörlig ordning införskaffat utlåtande från statskontoret, som hört arméförvaltningens civila departement.

Arméförvaltningens civila departement har anfört följande:

Enligt tillämpad praxis vid beviljandet av s. k. riksdagspension åt arbetare i statens tjänst har såsom villkor för erhållande av dylik pension gällt, att anställningstiden i statens tjänst uppgått till minst 15 år. Tillräckliga skäl för avsteg från denna princip i här förevarande fall synas ej föreligga. På grund härav och med hänsyn jämväl till den tidrymd, som förflutit sedan Pettersson lämnade statstjänsten, anser sig departementet icke kunna tillstyrka, att årlig pension av statsmedel beredes honom.

Därest dylik pension likväl skulle anses böra utgå, synes pensionsbeloppet

i allt fall icke böra sättas högre än till 624 kronor eller det belopp, varmed tidigare s. k. riksdagspension pläгат tilldelas arbetare i statens tjänst efter en anställningstid av 15 år (jfr 1930 års riksdags beslut i fråga om pension åt arbetarna vid ammunitionsfabriken C. V. Andersson och L. G. Gran; bankoutsk. utl. nr 30 p. 59, riksd. skr. nr 369 p. 54, samt 1934 års riksdags beslut rörande pension åt eldaren K. F. Molander; bankoutsk. utl. nr 42 p. 16, riksd. skr. nr 278).

Statskontoret har anfört:

I likhet med arméförvaltningens civila departement finner statskontoret den av Pettersson innehavda anställningstiden i statens tjänst vara av alltför kort varaktighet för att motivera ett medgivande av statspension. Ämbetsverket anser sig därför böra avstyrka bifall till motionen. Statskontoret vill i övrigt, med hänsyn till vad arméförvaltningens civila departement anfört beträffande ifrågakommande pensionsbelopp vid 15 års anställningstid, framhålla, att statskontoret, därest Pettersson innehaft en anställningstid av angiven omfattning samt även i övrigt förutsättningar för pension av statsmedel förelegat, icke kunnat, i betraktande av de enligt kungörelsen den 7 december 1934 (nr 585) gällande pensionsbeloppen, tillstyrka understöd till högre belopp än 540 kronor för år.

Såsom arméförvaltningens civila departement och statskontoret framhållit, har den av Pettersson innehavda anställningstiden i statens tjänst, som sammanlagt uppgått till endast omkring 14 år, varit av alltför kort varaktighet för att enligt hittills tillämpad praxis motivera ett medgivande av statspension. Med hänsyn härtill ävensom till den avsevärda tid som förflutit, sedan Pettersson lämnade statstjänsten, finner sig utskottet ej kunna tillstyrka någon åtgärd i motionens syfte.

Utskottet.

Utskottet hemställer alltså,

att förevarande motion II: 13 ej må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

II. Socialdepartementet.

7:o.

Föreståndaren vid Johannisbergs skol- och yrkeshem Karl Ruda, husmodern vid samma anstalt Hilda Ruda, husmodern vid Gräskärrens skolhem Ida Elina Stephani och förre manliga biträdet vid Husby skolhem Karl Mattsson (*tilläggs-pensioner*). I en den 8 mars 1940 dagtecknad proposition nr 119 har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, i punkten 5 föreslagit riksdagen att bemyndiga Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med vad i nämnda punkt angivits meddela beslut i fråga om tilläggs-pensioner åt föreståndaren vid Johannisbergs skol- och yrkeshem Karl Ruda,

husmodern vid samma anstalt Hilda Ruda, husmodern vid Gräskärrens skolhem Ida Elina Stephani och förre manliga biträdet vid Husby skolhem Karl Mattsson.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,
beträffande Karl Ruda,

att han är född den 22 mars 1880 och alltså 60 år gammal;
att han under tiden från och med den 1 september 1910 intill utgången av år 1937 innehåft anställning såsom föreståndare vid Norrbottens läns landstings skyddshem Johannisberg i Nederkalix socken;

att Ruda, sedan nämnda skyddshems verksamhet från och med den 1 januari 1938 övertagits av staten, varit anställd såsom föreståndare vid det statliga skyddshemmet, Johannisbergs skol- och yrkeshem;

att hans avlöningsförmåner under budgetåren 1935/36—1937/38 utgjort kontant lön å 4,650 kronor för år jämte dyrtidstillägg ävensom till ett årligt värde av 1,644 kronor uppskattad förmån av fri bostad, kost och tvätt;

att Ruda under budgetåret 1938/39 vid det statliga skyddshemmet innehåft befattning å extra stat i 23 lönegraden samt därefter i egenskap av extra ordinarie tjänsteman åtnjutit lön enligt 23 lönegraden 25 löneklassen av löneplan Eo i civila icke-ordinariereglementet;

att Ruda — å vilken civila tjänstepensionsreglementet ägt tillämpning från och med den 1 juli 1938 och vilken jämlikt Kungl. Maj:ts den 8 mars 1940 med stöd av 3 § 2 mom. nämnda reglemente meddelade beslut äger rätt att i pensionshänseende räkna sig till godo jämväl $\frac{2}{3}$ av tiden för anställningen vid skyddshemmet före den 1 juli 1938 — vid avgång ur tjänst vid uppnådd pensionsålder den 31 mars 1940 torde bli berättigad till årlig pension av statsverket till belopp av 3,060 kronor, under förutsättning dock att han då icke åtnjutit någon på tjänstårsberäkningen inverkan ledighet;

samt att han, därest verksamheten vid skyddshemmet icke övertagits av staten, ägt kvarstå i tjänst intill 62 års ålder och då skulle hava kommit i åtnjutande av pension från landstinget med belopp, som enligt i ärendet verkställd beräkning skulle hava uppgått till 4,200 kronor för år;

beträffande Hilda Ruda,

att hon är född den 3 december 1879 och således 60 år gammal;

att hon sedan den 17 september 1910 varit anställd såsom husmoder först vid förenämnda läns landstings skyddshem Johannisberg och, efter det staten från och med den 1 januari 1938 övertagit detta skyddshems verksamhet, vid det statliga skyddshemmet, Johannisbergs skol- och yrkeshem;

att hennes avlöningsförmåner under budgetåren 1934/35—1937/38 utgjort kontant lön å 1,600 kronor för år jämte dyrtidstillägg ävensom till ett årligt värde av 1,104 kronor uppskattad förmån av fri bostad, kost och tvätt m. m.;

att Hilda Ruda vid det statliga skyddshemmet från och med den 1 juli 1938 innehåft ordinarie befattning i 6 lönegraden samt från och med den 1 juli 1939 åtnjutit lön enligt 10 löneklassen i löneplanen A i civila avlöningsreglementet;

att Hilda Ruda — å vilken civila tjänstepensionsreglementet ägt tillämpning från och med den 1 juli 1938 och vilken jämlikt Kungl. Maj:ts den 8 mars 1940 med stöd av 3 § 2 mom. nämnda reglemente meddelade beslut äger rätt att i pensionshänseende räkna sig till godo jämväl $\frac{2}{3}$ av tiden för anställningen vid skyddshemmet före den 1 juli 1938 — torde vara berättigad att vid avgång ur tjänst åtnjuta årlig pension av statsverket till belopp av 1,164

kronor, under förutsättning att hon icke haft någon på tjänstårsberäkningen inverkan ledighet;

samt att hon, därest verksamheten vid skyddshemmet icke övertagits av staten, skulle hava kommit i åtnjutande av pension från landstinget, vilken enligt i ärendet verkställd beräkning skulle hava uppgått till 1,810 kronor för år;

beträffande Ida Elina Stephani,

att hon är född den 25 augusti 1880 och således 59 år gammal;

att hon under tiden från och med den 1 april 1919 intill utgången av år 1937 varit anställd såsom husmoder vid Göteborgs och Bohus läns landstings skyddshem Gräskärr i Bäve socken;

att Stephani, sedan nämnda skyddshems verksamhet från och med den 1 januari 1938 övertagits av staten, varit anställd såsom husmoder vid det statliga skyddshemmet, Gräskärrens skolhem för gossar;

att hennes avlöningsförmåner under budgetåren 1935/36—1937/38 utgjort kontant lön å 1,980 kronor för år, därå dyrtidstillägg icke utgått, ävensom till ett årligt värde av 1,050 kronor uppskattad förmån av fri bostad, kost och tvätt;

att Stephani från och med den 1 juli 1938 vid det statliga skyddshemmet innehaft ordinarie befattning i 6 lönegraden samt från och med den 1 juli 1939 åtnjutit lön enligt 10 löneklassen i löneplan A i civila avlöningsreglementet;

att Stephani — å vilken civila tjänstepensionsreglementet ägt tillämpning från och med den 1 juli 1938 och vilken jämlikt Kungl. Maj:ts den 8 mars 1940 med stöd av 3 § 2 mom. nämnda reglemente meddelade beslut äger rätt att i pensionshänseende räkna sig till godo jämväl $\frac{2}{3}$ av tiden för anställningen vid skyddshemmet före den 1 juli 1938 — vid avgång ur tjänst vid uppnådd pensionsålder den 31 augusti 1940 torde bliva berättigad till årlig pension av statsverket till belopp av 864 kronor, under förutsättning att hon då icke åtnjutit någon på tjänstårsberäkningen inverkan ledighet;

samt att hon, därest hon kvarstått i landstingets tjänst intill 60 års ålder, varit av landstinget tillförsäkrad pension, vilken enligt i ärendet verkställd beräkning skulle hava uppgått till 1,280 kronor för år; och

beträffande Mattsson,

att han är född den 26 november 1878 och således 61 år gammal;

att han under tiden från och med den 15 januari 1925 intill utgången av år 1937 varit anställd såsom manligt biträde vid Stockholms läns landstings skyddshem Husby i Österåkers socken;

att Mattsson, sedan nämnda skyddshems verksamhet från och med den 1 januari 1938 övertagits av staten, i samma egenskap vunnit anställning vid det statliga skyddshemmet, Husby skolhem för flickor, där Mattsson — som uppnått pensionsåldern den 30 november 1938 men av styrelsen för skolhemmet medgivits rätt att kvarstå i tjänst under två år efter pensionsålderns inträde — tjänstgjort intill utgången av år 1939, då skolhemmet nedlagts;

att Mattssons avlöningsförmåner under budgetåren 1934/35—1937/38 utgjort kontant lön å 3,240 kronor för år, utan rätt att därå uppbära dyrtidstillägg, ävensom till ett årligt värde av 746 kronor uppskattad förmån av fri bostad med värme och lyse m. m.;

att Mattsson från och med den 1 juli 1938 vid det statliga skyddshemmet innehaft extra ordinarie befattning i 5 lönegraden samt från och med den 1 juli 1939 åtnjutit lön enligt 7 löneklassen i löneplan Eo i civila icke-ordinarie reglementet;

att Mattsson — å vilken civila tjänstepensionsreglementet ägt tillämpning från och med den 1 juli 1938 och vilken jämlikt Kungl. Maj:ts den 8 mars 1940 med stöd av 3 § 2 mom. nämnda reglemente meddelade beslut äger rätt att i pensionshänseende räkna sig till godo jämväl $\frac{2}{3}$ av tiden för anställningen vid skyddshemmet före den 1 juli 1938 — är berättigad till årlig pension av statsverket till belopp av 504 kronor, under förutsättning dock att han icke åtnjutit någon på tjänstårsberäkningen inverkan ledighet;

samt att Mattsson, därest verksamheten vid skyddshemmet icke övertagits av staten, skulle ägt kvarstå i tjänst intill fyllda 65 år och då skulle hava kommit i åtnjutande av pension från landstinget med belopp, som enligt i ärendet verkställd beräkning skulle hava uppgått till 1,550 kronor för år.

Föredragande departementschefen har anfört i huvudsak följande:

I likhet med statskontoret finner jag mig böra tillstyrka, att Karl Ruda, Hilda Ruda, Stephani och Mattsson i form av tilläggs pension erhålla gottgörelse för den försämring i pensionshänseende, som för dem uppstår på grund av övergången från landstings till statens tjänst. Med hänsyn bland annat till möjligen förekommande, av ledigheter föranledda avbrott i tjänstårsberäkningen torde emellertid tilläggs pensionernas exakta belopp böra fastställas först i samband med befattningshavarnas avgång ur tjänst. På grund härav synes lämpligen bemyndigande böra hos riksdagen utverkas för Kungl. Maj:t att meddela beslut om tilläggs pensionerna.

Jag vill här tillika omnämna, att socialstyrelsen förorddat, att den vid Allarps skolhem anställda föreståndarinnan Freja Johansson Håvard, vilken är född den 23 februari 1883, måtte — enär den av henne innehavda föreståndarinnabefattningen vore avsedd att indragas från och med nästkommande budgetår och hon lämpligen ej kunde förflyttas till annan befattning — erhålla ersättning av statsverket intill dess hon i februari 1943 inträdde i pensionsåldern samt att denna ersättning måtte avvägas enligt de regler, som pläga tillämpas vid fastställande av lön å indragningsstat. För egen del anser jag, att innan ståndpunkt fattas till socialstyrelsens förslag i denna del — mot vilket förslag statskontoret framställt erinran — ytterligare övervägande bör äga rum rörande möjligheterna att överflytta Håvard till annan befattning. Därest dylik förflyttning icke kommer till stånd, torde Kungl. Maj:t äga att, i den mån så erfordras, vidtaga ågärd för utanordnande åt Håvard av lämpligt månatligt belopp i avbidan på slutlig prövning av socialstyrelsens ifrågakvarande förslag.

Utskottet.

Kungl. Maj:ts förslag har icke givit utskottet anledning till erinran. Utskottet hemställer alltså,

att Kungl. Maj:ts förevarande framställning må av riksdagen bifallas.

III. Finansdepartementet.

8:o.

Förre kontrollören vid socker- och brännvinstillverkningen Walfrid Julius Broberg. I motion II: 53 hemställer herr *Paulsen*, »att förre kontrollören Walfrid Julius Broberg må, räknat från och med den 1 oktober 1939, under sin återstående livstid tillerkännas årlig pension av statsmedel med 2,016 kronor».

Av handlingarna i ärendet inhämtas,
att Broberg är född den 24 april 1868 och således nära 72 år gammal;
att han under tiden 1 september 1906—31 juli 1922 varit anställd såsom förste kontrollör, respektive kontrollör vid sockerbeskattningen;

att han år 1922 i samband med då beslutad omläggning av sockerbeskattningen entledigades från sin anställning vid sockerbeskattningen och därvid — enär han vid denna tidpunkt icke uppnått den av riksdagen i detta fall för erhållande av pension stadgade minimiåldern av 57 år — allenast tillerkändes en avskedsersättning av 1,200 kronor;

att han från och med den 1 oktober 1923 intill utgången av tillverkningsåret 1937/38 tjänstgjort såsom kontrollör vid brännvinstillverkningen, vilken tjänstgöring i genomsnitt omfattat 3 à 4 månader under varje tillverkningsår eller, räknat intill utgången av år 1937, en sammanlagd tid av närmare 4 år;

samt att han alltsedan år 1923 av Kungl. Maj:t årligen tilldelats understöd från de under statskontorets förvaltning stående Filéenska donationsfonderna, vilket understöd under senare år utgått med 700 kronor.

I en av *kontrollstyrelsen* till Kungl. Maj:t överlämnad skrift anhöll Broberg år 1937 dels att för den tid, varunder han tjänstgjort vid kontrollen över sockerbeskattningen, komma i åtnjutande av pension, motsvarande vad de år 1922 avgångna kontrollörerna erhållit, dels ock att för tjänstgöringen vid brännvinskontrollen erhålla pension med skäligt belopp.

I utlåtande över Brobergs förevarande ansökan anförde *kontrollstyrelsen*, bland annat, följande:

Kontrollstyrelsen ansåge, att den Broberg år 1922 tilldelade avskedsersättningen icke i och för sig utgjorde hinder för att frågan om pension åt honom toges under förnyad prövning. Med hänsyn emellertid därtill, att Broberg fullgjort effektiv tjänstgöring vid brännvinstillverkningskontrollen endast under en kortare tid varje år, funne styrelsen tillerkännande av pension i förevarande fall knappast kunna äga rum. Ett medgivande om pension för Broberg skulle med all sannolikhet medföra konsekvenser beträffande andra innehavare av kontrollörsbefattning vid lantbruksbränneri, vilken hittills icke funnits böra grunda rätt till pension.

Genom beslut den 18 juni 1937 fann *Kungl. Maj:t* Brobergs ansökan ej föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Frågan om beredande av pension åt Broberg var därefter föremål för prövning av 1939 års riksdag i anledning av en då i ämnet väckt motion.

I utlåtande nr 28, punkt 16, anförde *bankoutskottet*, att ett medgivande av pension åt Broberg med all sannolikhet skulle medföra icke önskvärda konsekvenser. Med hänsyn härtill och då Brobergs pensionsfråga nyligen varit föremål för Kungl. Maj:ts prövning fann sig utskottet icke kunna tillstyrka bifall till motionen.

Riksdagen beslöt i enlighet med utskottets hemställan.

Över den nu föreliggande motionen har utskottet i vederbörlig ordning inhämtat utlåtande från statskontoret, som hört kontrollstyrelsen.

Kontrollstyrelsen har anført i huvudsak följande:

Kontrollstyrelsen vidhåller sina betänkligheter mot att en befattning med så föga omfattande årlig tjänstgöring som kontrollörs vid lanbruksbränneri skall medföra rätt till pension. Visserligen kom Broberg i samband med den år 1922 vidtagna omorganisationen av sockerbeskattningen att i jämförelse med andra sockerkontrollörer, vilka hade högre levnadsålder men väsentligt färre antal tjänsteår, i pensionshänseende intaga en ogynnsam ställning, men det bör beaktas, att han dock sedan dess under en lång följd av år beretts årlig inkomst och tillika årligen åtnjutit understöd från Filéenska fonden, vilket alltså utgår med 700 kronor.

Därest det emellertid skulle anses, att den långa tid, varunder Broberg efter avgången från tjänsten vid sockerkontrollen till uppnådda 70 levnadsår stått till förfogande för tjänstgöring såsom brännerikontrollör, skulle kunna i viss mån kompensera den brist i antalet levnadsår, som år 1922 utgjorde hinder för att han då kunde tillerkännas pension, varigenom ett bifall till framställningen nu skulle finnas befogad, får kontrollstyrelsen framhålla, att pension under alla förhållanden icke bör tillerkännas honom med det i motionen föreslagna beloppet 2,016 kronor. Inberäknat dyrtidstillägg skulle pensionsförmånen därmed för närvarande utgöra 2,472 kronor. Enligt kontrollstyrelsens förmenande borde en pension åt Broberg i allt fall icke avse större årligt belopp än det, han uppburit å sin senast innehavda befattning. Då hans genomsnittliga avlöning, inberäknat dyrtidstillägg, under de tre senaste tillverkningsår, då han var i tjänst såsom brännerikontrollör, icke utgjort mer än 1,449 kronor för år, bör pensionen bestämmas i förhållande härtill. På grund härav och då som nämnts Broberg alltså årligen uppbär understöd från sagda fond, synes pensionen i detta fall böra bestämmas till ett såsom skäligt ansett belopp av 800 kronor jämte dyrtidstillägg.

Med hänsyn till de särskilda förhållandena i detta ärende och i betraktande av Brobergs jämförelsevis höga ålder samt det svaga ekonomiska läge, vari han befinner sig, vill kontrollstyrelsen nu icke motsätta sig, att Broberg beviljas årlig pension av ovan angiven storlek med rätt att uppbära densamma från ingången av innevarande budgetår. Styrelsen förutsätter emellertid, att ett eventuellt bifall till förevarande motion icke bör inverka prejudicerande för brännerikontrollörs vid lanbruksbränneri rätt till pension.

Statskontoret har anført:

På grund av vad i ärendet förekommit och då några nya omständigheter av beskaffenhet att böra föranleda ändring i den av Kungl. Maj:ts och riksdagen tidigare intagna ståndpunkten icke tillkommit, får statskontoret — under framhållande tillika, att de till lanbruksbrännerierna knutna kon-

trollörsbefattningarna äga karaktären av bisyssla samt att ett beviljande av pension i förevarande fall enbart på nu angivna grund enligt statskontorets mening skulle kunna medföra betänkliga konsekvenser — avstyrka bifall till vad i motionen yrkats.

Vid den förnyade prövning, som utskottet i år ägnat den föreliggande pensionsfrågan, har utskottet i likhet med kontrollstyrelsen funnit omständigheterna vara sådana, att pension av statsmedel bör kunna beviljas Broberg utan att ett beslut i sådan riktning skulle bli prejudicerande. Den sammanlagda tid, under vilken Broberg tjänstgjort såsom kontrollör vid socker- och brännvinstillverkningen, överstiger nämligen den tjänstgöringstid, som tidigare i liknande fall ansetts kunna läggas till grund för beviljande av pension. Med hänsyn härtill och under beaktande av övriga av kontrollstyrelsen åberopade förhållanden finner utskottet sig böra tillstyrka, att Broberg tillerkännes en statspension. Då Broberg även i fortsättningen torde komma i åtnjutande av årligt understöd å 700 kronor från Filéenska donationsfonderna, synes pensionsbeloppet böra bestämmas i enlighet med vad kontrollstyrelsen föreslagit, dock att detsamma för vinnande av delbarhet med tolv synes böra jämkas till 804 kronor.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen, i anledning av förevarande motion II: 53, må medgiva, att förre kontrollören vid socker- och brännvinstillverkningen Walfrid Julius Broberg, må, räknat från och med den 1 januari 1940, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 804 kronor.

IV. Ecklesiastikdepartementet.

9:o.

Vaktmästaren vid samrealskolan i Vara Herman Zetterman. I en den 8 mars 1940 dagtecknad proposition nr 119 har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, i punkten 6 föreslagit riksdagen medgiva, att vaktmästaren vid samrealskolan i Vara Herman Zetterman må från och med månadens näst efter den, varunder han lämnar sin anställning, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 636 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Zetterman är född den 28 juni 1874 och således 65 år gammal;

att han från och med höstterminen 1915 innehaft anställning såsom vaktmästare först vid kommunala mellanskolan i Vara, vilken skola enligt beslut

Utskottet.

av 1927 års riksdag successivt med början den 1 juli 1928 ombildats till statlig samrealskola, och därefter vid sistnämnda skola;

att han beräknas komma att avgå från nämnda anställning den 30 juni 1940;

att hans avlöningsförmåner vid samrealskolan under de senare åren utgjorts av kontant lön å 1,150 kronor för år, varå dyrtidstillägg icke utgått, samt förmån av fri bostad jämte värme och lyse, vilka naturaförmåner från och med den 1 oktober 1939 utbyts mot hyresersättning med 600 kronor för år;

att Zetterman sedan höstterminen 1915 jämsides med sin anställning vid förenämnda skolor varit anställd såsom vaktmästare vid folkskolan i Vara;

att Zetterman uppburit samma kontanta avlöning vid folkskolan som vid förenämnda skolor eller under de senare åren 1,150 kronor för år;

att, enär Zetterman vid samrealskolan i Vara icke innehaft nyreglerad befattningsenligt är berättigad till pension på grund av anställningen vid denna skola;

samt att Zetterman icke av Vara köpings kommun tillförsäkrats ålderspension vare sig genom medlemskap i pensionskassa eller på annat sätt.

Utskottet. Med biträdande av Kungl. Maj:ts förevarande förslag hemställer utskottet,

att Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning må av riksdagen bifallas.

10:o.

Extra ämneslärarinnan vid småskoleseminariet i Lycksele Sigrid Helena Degerman. Under punkten 7 av förevarande proposition föreslår Kungl. Maj:t riksdagen medgiva, att extra ämneslärarinnan vid småskoleseminariet i Lycksele Sigrid Helena Degerman må från och med månaden näst efter den, varunder hennes anställning i statens tjänst upphör, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 2,004 kronor, dock att pensionen icke må av Degerman åtnjutas under tid, varunder hon jämlikt Kungl. Maj:ts och riksdagens beslut äger uppbära särskild ersättning på grund av mistad anställning, och att såsom villkor för åtnjutande av nämnda pensionsförmån skall gälla, att Degerman frånträder henne tillkommande rätt till uppskjuten tjänstepension från statens pensionsanstalt.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Degerman är född den 17 juli 1880 och således 59 år gammal;

att hon avlagt examen vid privata lärarinneseminariet i Stockholm år 1900 och vid privata högre lärarinneseminariet i Stockholm år 1914;

att hon tjänstgjort vid nedan omförmälda enskilda läroanstalter under

följande tider, nämligen: såsom lärarinna vid Haparanda flickskola under fem terminer (enligt ett den 8 januari 1903 dagtecknat tjänstgöringsbetyg), såsom vikarierande lärarinna vid Västerås högre elementarläroverk för flickor under april och maj månader 1904, såsom timlärarinna och övningslärarinna vid nya elementarskolan för flickor i Örebro under läsåren 1908/1909—1912/1913, såsom lärarinna vid Ljusdals enskilda skola under läsåren 1916/1917 och 1917/1918 och såsom lärarinna vid Oskarsströms privatskola (samskola) under läsåren 1918/1919—1920/1921;

att Västerås högre elementarläroverk för flickor och nya elementarskolan för flickor i Örebro åtnjutit statsbidrag under de tidsperioder, då Degerman tjänstgjort därstädes;

att Degerman tjänstgjort såsom extra ordinarie ämneslärarinna vid kommunala mellanskolan i Åstorp under läsåren 1921/1922 och 1922/1923;

att hon därefter varit anställd vid statens småskoleseminarium i Lycksele från och med höstterminen 1923 till och med den 13 juni 1934 och därunder tjänstgjort intill utgången av juni månad 1927 såsom extra ordinarie ämneslärarinna och under tiden därefter såsom vikarie å rektorns vid seminariet ämneslärartjänst, i vilken sistnämnda egenskap hon åtnjutit samma löneförmåner som ordinarie kvinnlig ämneslärare vid småskoleseminarier;

att hon den 13 juni 1934 måst lämna anställningen på grund av tjänstens indragning;

att hon — fortfarande med samma löneförmåner som ordinarie lärarinna — varit anställd såsom vikarierande ämneslärarinna vid statens småskoleseminarium i Strängnäs från och med den 1 juli 1934 till och med den 30 juni 1935, då hon på grund av inskränkning i seminariets verksamhet måst sluta sin anställning;

att hon alltsedan läsåret 1936/1937 uppehållit en vakant adjunksbefattning vid småskoleseminariet i Lycksele, därav intill den 1 juli 1938 i egenskap av vikarierande ämneslärarinna med samma löneförmåner som ordinarie lärarinna samt därefter såsom extra lärare, i vilken egenskap hon från och med den 1 juli 1939 åtnjutit avlöning enligt 18 lönegraden 17 löneklassen i den för extra lärare gällande löneplanen (löneplan Ex i civila icke-ordinariereglementet);

att Degerman från och med år 1904 ej åtnjutit annan tjänstledighet än för sjukdom;

att hon från och med vårterminen 1911 till och med vårterminen 1913 varit delägare i lärarinnornas pensionsanstalt men att av henne till denna pensionsanstalt erlagda pensionsavgifter sedermera återbetalats;

att Degerman varit delägare i statens pensionsanstalt i egenskap av lärarinna vid Åstorps kommunala mellanskola samt småskoleseminarierna i Strängnäs och Lycksele, vilken delaktighet emellertid upphört den 30 juni 1938 till följd av ändring av pensionsanstaltens reglemente, och att hon på grund av denna delaktighet är berättigad att efter den 17 juli 1940 uppnådd ålder av 60 år åtnjuta s. k. uppskjuten tjänstepension från pensionsanstalten med 84 kronor för år jämte dyrtidstillägg;

samt att Degerman vid avgången ur tjänst icke äger rätt till annan pension än nyss omnämnda uppskjutna tjänstepension.

Med anledning av Kungl. Maj:ts i särskilda propositioner framställda förslag (prop. nr 109/1935 m. fl.) hava 1935—1939 års riksdagar medgivit, att Degerman skulle äga rätt att — därest hon på grund av inskränkning i verksamheten vid statens småskoleseminarier bleve utan anställning — under det närmast efter respektive riksdagsbeslut följande budgetåret bibehållas vid de avlöningsförmåner, hon ägt uppbära under läsåret 1934/1935 vid småskoleseminariet i Strängnäs. För 1940 års riksdag har framlagts förslag i fråga om enahanda medgivande beträffande budgetåret 1940/41 (åttonde huvudtiteln, p. 140). På grund av medgivande, varom nu nämnts, har Degerman under budgetåret 1935/36 — under vilken tid hon, på sätt av det föregående framgår, icke innehaft lärarinneanställning — åtnjutit av riksdagen sålunda bestämda avlöningsförmåner.

Statskontoret har tillstyrkt utverkande av pension åt Degerman till belopp av 2,004 kronor för år och därvid beträffande pensionsbeloppets beräkning anført, bland annat, följande:

I sin nuvarande befattning som vikarierande lärarinna vid småskoleseminariet i Lycksele uppbär Degerman avlöning enligt 17 löneklassen. Enligt de före den 1 juli 1939 för allmänna civiltjänstverksamheten gällande löneplanerna, till vilka de i civila tjänstepensionsreglementena fastställda pensionsunderlagen äro anknutna, skulle lönen vid placering å A-ort utgöra 3,960 kronor; två tredjedelar av nämnda belopp utgör 2,640 kronor.

Såsom tjänstår för pension torde Degerman endast kunna tillgodoföras något mer än 24 år. Med hänsyn härtill torde pensionsbeloppet böra utgöra ²⁴/₃₀ av 2,640 kronor eller sålunda 2,112 kronor. Enär hon ej under hela denna tid erlagt pensionsavgifter, synes pensionen skäligen böra fastställas till 2,004 kronor, att utgå från och med den tidpunkt, då hon lämnar sin anställning i statens tjänst.

Föredragande departementschefen har anført:

För egen del finner jag mig böra tillstyrka, att pension utverkas åt Degerman, att utgå med av statskontoret föreslaget belopp, 2,004 kronor för år. Såsom villkor för åtnjutande av pensionen bör föreskrivas, att Degerman frånsäger sig den rätt till uppskjuten tjänstepension från statens pensionsanstalt, som hon grundlagt genom sitt tidigare delägarskap i pensionsanstalten. Pensionen bör av Degerman få åtnjutas från och med månaden näst efter den, varunder hennes anställning i statens tjänst upphör, dock att pension icke må utgå för tid, varunder hon jämlikt Kungl. Maj:ts och riksdagens beslut äger rätt till särskild ersättning på grund av mistad anställning.

Riksdagen har i anledning av Kungl. Maj:ts ovanberörda under åttonde huvudtiteln gjorda framställning rörande Degermans avlöningsförmåner under budgetåret 1940/41 medgivit, att till Degerman må under nämnda budgetår — därest hon på grund av inskränkning i verksamheten vid statens småskoleseminarier blir utan anställning — utgå ersättning för de avlöningsförmåner, hon ägt uppbära såsom icke-ordinarie ämneslärarinna vid småskoleseminariet i Strängnäs under läsåret 1934/35, dock att ifrågavarande

ersättning endast må avse tiden före hennes avgång med pension (statsutsk. utl. nr 8 p. 139; riksd. skr. nr 8 p. 139).

Under erinran om riksdagens ovannämnda beslut rörande Degermans avlöningsförmåner under budgetåret 1940/41 får utskottet med hänsyn till vad i ärendet förekommit tillstyrka bifall till Kungl. Maj:ts förslag.

Utskottet.

Utskottet hemställer förty,

att Kungl. Maj:ts förevarande framställning må av riksdagen bifallas.

11:o.

Extra zoologen vid naturhistoriska riksmuseets evertebratavdelning, filosofie doktorn Augusta Maria Ärnback Christie-Linde. Under punkten 8 av förevarande proposition har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen medgiva, att extra zoologen vid naturhistoriska riksmuseets evertebratavdelning, filosofie doktorn Augusta Maria Ärnback Christie-Linde må från och med månaden näst efter den, varunder hon lämnar sin anställning, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 1,800 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Ärnback Christie-Linde är född den 28 mars 1870 och således 70 år gammal;

att hon tjänstgjort såsom lärarinna vid Söderhamns elementarläroverk för flickor under vårterminen 1892, vid Lyceum för flickor i Stockholm under läsåret 1892/1893 samt vid Whitlockska samskolan i Stockholm under läsåret 1893/1894;

att hon från och med höstterminen 1896 till och med höstterminen 1899 samt från och med höstterminen 1900 till och med höstterminen 1901 tjänstgjort såsom amanuens vid Stockholms högskolas zootomiska institut, med vilken anställning varit förenad skyldighet att biträda vid viss undervisning;

att hon sedan den 25 april 1916 varit anställd såsom extra zoolog vid naturhistoriska riksmuseets evertebratavdelning för bearbetning av museets samlingar av tunicater (manteldjur);

att hon under vissa kortare perioder uppehållit befattning såsom intendent eller assistent vid museet;

att avlöningen åt Ärnback Christie-Linde på grund av anställningen vid riksmuseet utgått i form av arvode, vilket senast bestritts från den å avlöningsstaten för riksmuseet uppförda anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t;

att arvodet, vilket under budgetåren 1926/27—1938/39 utgått med 4,000 kronor för år förutom dyrtidstillägg, för innevarande budgetår uppgår till 4,500 kronor, varå dyrtidstillägg icke utgår;

samt att anställningen vid riksmuseet alltsedan år 1916 utgjort Ärnäck Christie-Lindes enda förvärvsarbete.

Utskottet.

Med biträdande av Kungl. Maj:ts förevarande förslag hemställer utskottet,

att Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning må vinna riksdagens bifall.

12:o.

Förre slöjdläraren Johan Alfred Larsson. I två likalydande motioner, väckta den ena under nr 6 inom första kammaren av herr *Ström, Torsten*, jämte fyra av kammarens övriga ledamöter, och den andra under nr 12 inom andra kammaren av herr *Kyling* jämte åtta av kammarens övriga ledamöter, har hemställts, »att riksdagen måtte besluta bevilja slöjdläraren J. A. Larsson, Tådene, en årlig pension till det belopp, riksdagen kan finna skäligt».

Av handlingarna i ärendet inhämtas,
att Larsson är född den 18 december 1864 och således 75 år gammal;
att han sedan den 1 september 1894 varit anställd såsom ordinarie slöjdlärare vid Tådene folkskola och slöjdskola;
att enligt uppgift i motionerna antalet slöjdtimmar per vecka för folkskolans räkning utgjort 4 under tiden 15 februari—15 april, 12 under tiden 16 april intill vårterminens slut samt 12 under höstterminen, varjämte kurser för äldre elever anordnats varje vårtermin, därvid enligt uppgift undervisningen pågått 7 à 8 timmar om dagen under tiden 15 januari—15 april;
samt att slöjdläraryrket utgjort 1,000 kronor om året, vartill kommit för månen av hyresfri bostad om två rum och kök jämte vindsrum ävensom bränsle till värde av 90 kronor årligen.

Över förevarande motioner har utskottet i vederbörlig ordning införskaffat utlåtande av statskontoret, som hört statens pensionsanstalt.

Statens pensionsanstalt har anfört följande:

Såsom villkor för statens medverkan till pensionering av vid den allmänna folkundervisningen eller vid yrkesundervisningen anställda lärare har hittills i regel gällt, att undervisningen varit statsunderstödd och att tjänstgöringen vid den sålunda understödda undervisningen varit av den omfattning — i allmänhet minst 20 veckotimmar — att den kan anses hava utgjort lärarens huvudsakliga sysselsättning. Då emellertid enligt de i motionerna lämnade uppgifterna slöjdläraren Larssons årliga tjänstgöring vid statsunderstödd undervisning allenast omfattat 4 veckotimmar under 2 månader samt 12 veckotimmar under återstoden av läsåret och därför närmast haft karaktären av bisyssla, finner sig statens pensionsanstalt, med hänsyn jämväl till konsekvenserna av ett bifall till motionerna, icke böra tillstyrka, att Larsson beredes pension av statsmedel.

Med anledning av vad i motionerna anföres i fråga om sökt pensionsrätt för Larsson får pensionsanstalten meddela, att reglering av slöjdläraryrket

ningen vid Tådene slöjdskola visserligen blivit av skolöverstyrelsen, den 7 februari 1921, godkänd men att någon framställning om pensionsrätt för befattningen icke inkommit till anstalten, vilket uppenbarligen sammanhänger därmed, att regleringsvillkorens föreskrift om en tjänstgöringsskyldighet av minst 20 veckotimmar icke varit uppfyllda beträffande Larsson.

Statskontoret har anfört, att ämbetsverket i likhet med pensionsanstalten och på av denna anförda skäl avstyrkte bifall till vad i förevarande motioner hemställts.

Såsom av utredningen i ärendet framgår, är Larsson icke författningsenligt berättigad till pension, enär den av honom bedrivna undervisningen vid den statsunderstödda slöjdskolan i Tådene icke varit av den omfattning — minst 20 undervisningstimmar per vecka — som i allmänhet kräves för erhållande av rätt till pension från statens pensionsanstalt. Larsson har emellertid, enligt vad som framgår av de i motionerna lämnade uppgifterna, vid sidan härav bedrivit en omfattande undervisningsverksamhet på slöjdlärens område. Denna hans under en lång följd av år och mot en relativt blygsam ersättning utförda verksamhet har otvivelaktigt varit av allmänt gagnande betydelse och synes väl kunna tagas i betraktande vid bedömandet av frågan om hans pensionering. De av Larsson vid sidan av hans ordinarie slöjdlärartjänst gjorda värdefulla insatserna i slöjdundervisningens tjänst skulle med andra ord få anses i viss mån kompensera bristen i antalet undervisningstimmar i själva tjänsten. Med hänsyn härtill vill utskottet, oaktat de av de hörda myndigheterna anförda betänkligheterna, tillstyrka, att Larsson under sin återstående livstid beredes en mindre pension av statsmedel. Pensionsbeloppet synes skäligen höra bestämmas till 600 kronor för år.

Utskottet.

Åberopande det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen, i anledning av förevarande motioner I: 6 och II: 12, må medgiva, att förre slöjdläraren Johan Alfred Larsson må, räknat från och med den 1 januari 1940, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 600 kronor.

V. Jordbruksdepartementet.

13:o.

Föreståndaren för skånska lantbruksskolan i Dala Nils Larsson. I en den 8 mars 1940 dagtecknad proposition nr 119 har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, i punkten 9 föreslagit riksdagen medgiva, att föreståndaren för skånska lantbruksskolan i Dala Nils Larsson må från och med månaden näst efter den, varunder han lämnar föreståndarskapet vid nämnda skola, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 3,000 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Larsson är född den 20 maj 1877 och således 62 år gammal; att han sedan år 1901 bedrivit undervisningsverksamhet i jordbruk och lantmannanäringar såsom föreståndare för och lärare vid den av honom ägda skånska lantbruksskolan i Dala, varjämte han vid sidan om denna undervisning bedrivit en omfattande föredragsverksamhet;

samt att till Larsson för upprätthållande av undervisningsverksamheten vid förenämnda skola från och med år 1909 utgått statsunderstöd från anslag under nionde huvudtiteln, vilka understöd till en början utgjort 2,400 kronor för år samt därefter successivt stigit och alltifrån budgetåret 1931/32 utgått med 9,000 kronor för år.

Av ett för Larsson den 2 november 1939 utfärdat läkarintyg inhämtas, att Larsson lider av sömnlöshet och psykisk depression, samt att det för att han skall kunna återvinna sin hälsa och psykiska jämvikt enligt läkarens mening är oundgängligen nödvändigt, att han erhåller tillfälle till ordentlig vila och frihet från den oro och jäkt, som åtföljer hans arbete som föreståndare för och föreläsare vid lantbruksskolan.

Föredragande departementschefen har anfört:

Efter samråd med chefen för jordbruksdepartementet finner jag mig böra tillstyrka, att Larsson såsom erkänsla för värdefulla insatser på jordbruksundervisningens område kommer i åtnjutande av pension av statsmedel.

I likalydande motioner I: 185 av herr *Persson* jämte åtta av första kammarens övriga ledamöter samt II: 241 av herr *Pettersson* i Dahl jämte tjugi av andra kammarens övriga ledamöter har hemställts, »att pensionen till lantbruksskoleföreståndaren i Dala Nils Larsson skall utgå med av lantbruksstyrelsen tillstyrkt belopp kronor 5,000».

Utskottet.

Med hänsyn till de i förevarande fall föreliggande särskilda omständigheterna finner sig utskottet böra tillstyrka, att Larsson beredes en pension av statsmedel såsom ett uttryck för erkänsla från statens sida för hans betydelsefulla arbete till det svenska jordbrukets fromma. Vad angår pensionsbeloppets storlek, är utskottet av den uppfattningen, att det av Kungl. Maj:t föreslagna pensionsbeloppet är väl lågt. För egen del vill utskottet föreslå, att pensionen må utgå med 4,008 kronor.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande framställning och motionerna I: 185 och II: 241, må medgiva, att föreståndaren för skånska lantbruksskolan i Dala Nils Larsson må från och med månaden näst efter den, varunder han lämnar föreståndarskapet vid nämnda skola, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 4,008 kronor.

VI. Handelsdepartementet.

14:o.

Förra städerskan hos lotsstyrelsen Josefina Sundström, född Mattsson.

I en den 8 mars 1940 dagtecknad proposition nr 119 har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, i punkten 10 föreslagit riksdagen medgiva, att förra städerskan hos lotsstyrelsen Josefina Sundström, född Mattsson, må, räknat från och med den 1 januari 1940, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 408 kronor.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Sundström, som är född den 5 februari 1865 och således 75 år gammal, är gift med f. d. förste expeditionsvakten hos lotsstyrelsen V. V. Sundström;

att hon under tiden april 1906—mars 1936 eller under 30 år varit av lotsstyrelsen anställd såsom städerska hos styrelsen, därvid för tiden från och med den 1 april 1925 förelegat mellan styrelsen och Sundström upprättat skriftligt avtal;

att städningsarbetet krävt en daglig arbetstid av omkring 3½ à 4 timmar under tiden intill augusti 1917, 4½ à 5 timmar under tiden september 1917—september 1919 och 5½ à 6 timmar under tiden därefter;

att Sundströms man i regel någon timme dagligen varit henne behjälplig med städningsarbetet;

att Sundström under tiden april 1928—mars 1936 vid städningen anlitat ett av henne med 60 kronor för månad avlönat biträde, vars dagliga arbetstid uppskattats till omkring 2 timmar;

att den årliga ersättningen för städningsarbetet under senare år utgjort 1,920 kronor, varifrån avgått nyssnämnda ersättning åt vid städningen anlitat biträde;

att statens pensionsanstalt genom beslut den 20 mars 1936 funnit sig förhindrad tilldela Sundström pension jämlikt kungörelsen den 7 december 1934 (nr 585) med föreskrifter angående pensionering av viss arbetarpersonal i statens tjänst, enär hennes anställning i statens tjänst icke syntes hava varit sådan, att den under en tid av sammanlagt minst 15 år före uppnådda 60 levnadsår utgjort hennes huvudsakliga sysselsättning och förvärvskälla.

Med biträdande av Kungl. Maj:ts förevarande förslag hemställer utskottet,

Utskottet.

att Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning må av riksdagen bifallas.

15:o.

Förre lotslärlingen Sture August Bernhard Meurling. Under punkten 11 av förevarande proposition föreslår Kungl. Maj:t riksdagen medgiva, att förre lotslärlingen Sture August Bernhard Meurling må, räknat från och med den 1 januari 1940, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära ett årligt understöd av 804 kronor, varå dyrtidstillägg ej skall utgå.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,
att Meurling är född den 24 december 1904 och alltså 35 år gammal;
att han den 1 juli 1919 antagits såsom lotslärling vid Kalmar lotsplats;
att han den 8 april 1925 avlagt skepparexamen av första klass;
att Meurling till följd av skador, ådragna vid olycksfall den 24 november 1926, blivit oförmögen att fullgöra tjänstgöring vid lotsverket och på grund härav blivit avskedad ur lotsverkets tjänst den 18 augusti 1927;

att olyckan ägt rum under det Meurling, efter att i egenskap av lotslärling hava medföljt vid lotsning av ett fartyg, befunnit sig under hemfärd i en lotsbåt, vilken stått under befäl av en mästerlots;

att vid olyckan — enligt Meurlings uppgift — tillgätt så, att Meurling för att bereda sig sittplats fattat ett å en bänk i båten liggande jaktgevär, därvid ett skott brunnit av och träffat honom i högra underbenet med påföljd att knäet svårt skadats;

att geväret, med vilket olyckan skett, ägts av den å lotsbåten såsom befälhavare tjänstgörande mästerlotsen och av denne varit utlånat till en under färden medföljande extra lots, vilken utan att Meurling ägt kännedom därom laddat geväret;

att den Meurling åsamkade skadan varit så svår, att benet sedermera — i oktober 1929 — måst amputeras omkring 12 centimeter ovanför knäleden;

att riks försäkringsanstalten genom beslut den 28 januari 1927, vilket beslut fastställts av försäkringsrådet, förklarat, att då olycksfall i arbete icke kunde anses föreligga Meurling icke vore berättigad till ersättning enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete;

att, sedan Meurling på grund av olycksfallet år 1936 hos Stockholms rådhusrätt anhängiggjort talan mot lotsstyrelsen under yrkande om ersättning för sjukvårdskostnader, sveda och värk, för framtida men samt för förlorad arbetsförtjänst med vissa närmare angivna belopp, rådhusrätten genom dom den 22 maj 1937, vilken efter anförda besvär fastställts av vederbörande hovrätt och högsta domstolen, funnit den av Meurling förda talan icke kunna bifallas, enär olycksfallet med hänsyn till omständigheterna icke kunde anses hava vållats av vårdslöshet eller försummelse i tjänsten från befälets å lotsbåten sida och i målet icke blivit ådagalagt något förhållande, på grund varav kronan det oaktat skulle vara ansvarig för den Meurling åsamkade skadan;

att Meurling är gift och har en son, vilken är född år 1932;

att Meurling enligt ett av södra Kalmar läns arbetsförmedlings huvudkontor i Kalmar år 1939 utfärdat intyg sedan flera år sökt arbete genom medverkan av arbetsförmedlingen, som emellertid icke lyckats bereda honom lämpligt arbete;

att Meurling enligt ett av fattigvårdssysslomannen i Kalmar utfärdat intyg åtnjutit fattigvård för sig och sin familj under åren 1934 och 1935, efter vilken tid han sökt och även vid vissa tillfällen haft arbete i sådan omfattning, att han med hjälp av hustruns arbetsinkomst, som även varit av tillfällig art, erhållit nödortfölg bärgning;

samt att Meurling under tiden efter olycksfallet åsamkat sig skulder å omkring 12,000 kronor.

Genom särskilda beslut den 27 januari 1928 och den 27 januari 1933 har Kungl. Maj:t beviljat Meurling tillfälliga understöd å 400 respektive 600 kronor.

I ett av riksförsäkringsanstalten den 9 december 1932 avgivet utlåtande har anstalten uttalat, att anstalten, därest Meurling skadats under sådana omständigheter att ersättning kunnat utgå enligt olycksfallsförsäkringslagen, skulle hava beviljat honom årlig livränta med 800 kronor. Vid bestämmandet av detta belopp har anstalten beräknat den för framtiden bestående nedsättningen av Meurlings arbetsförmåga till 60 procent och uppskattat dennes arbetsförtjänst vid lotsverket under året närmast före olycksfallet till 2,000 kronor.

Fråga om beredande av pension åt Meurling har tidigare varit föremål för riksdagens prövning med anledning av hos 1939 års lagtima riksdag väckta motioner (I: 26 och II: 145). *Bankoutskottet* anförde i utlåtande (nr 28, p. 23) över motionerna, bland annat, följande:

Ehuru utskottet funnit nu förevarande fall vara i hög grad behjärtansvärt med hänsyn till de för Meurling ödesdigra konsekvenser, som det honom övergångna olycksfallet medfört, har utskottet med hänsyn till ärendets särregna beskaffenhet likväl icke ansett sig nu kunna tillstyrka bifall till de föreliggande motionerna. Enligt utskottets mening torde det i första hand böra ankomma på Kungl. Maj:t att efter därom gjord framställning taga under omprövning, huruvida och i så fall i vad mån förutsättningar kunna vara för handen för beredande av årligt understöd av statsmedel åt Meurling.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställde utskottet, att motionerna icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Riksdagen (skr. nr 134) beslöt i enlighet med utskottets hemställan.

Föredragande departementschefen har med hänsyn till föreliggande förhållanden ansett rimligt, att Meurling kommer i åtnjutande av årligt understöd av statsmedel såsom bidrag till sitt uppehälle med av lotsstyrelsen föreslaget, vederbörligen avrundat belopp.

Utskottet.

Med hänsyn till i ärendet föreliggande särskilda förhållanden anser även utskottet det vara med billighet förenligt, att Meurling kommer i åtnjutande av ett årligt understöd av statsmedel såsom bidrag till sitt uppehälle. Mot det föreslagna pensionsbeloppet har utskottet ej funnit anledning till erinran. Utskottet hemställer således,

att Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning må av riksdagen bifallas.

16:o.

Laboratorieföreståndaren och läraren vid Sveriges hantverksorganisations hantverksinstitut Knut Hilmer Reinhold Hylander. Under punkten 12 av förevarande proposition föreslår Kungl. Maj:t riksdagen medgiva, att laboratorieföreståndaren och läraren vid Sveriges hantverksorganisations hantverksinstitut Knut Hilmer Reinhold Hylander må från och med månaden näst efter den, varunder han lämnar sin anställning vid hantverksinstitutet, under sin återstående livstid från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 1,236 kronor, under villkor dock att från hantverksorganisationen till Hylander utgå pensionsförmåner med lägst hälften av det belopp, vartill den honom av statsmedel tillkommande pensionen uppgår inberäknat dyrtidstillägg.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Hylander är född den 13 januari 1873 och således 67 år gammal;

att han avlagt apotekarexamen;

att han alltsedan tillkomsten av Sveriges hantverksorganisations hantverksinstitut den 1 april 1922 varit anställd såsom laboratorieföreståndare och lärare vid institutet;

att han redan före hantverksinstitutets tillkomst alltsedan år 1908 på hantverksorganisationens uppdrag utövat föreläsnings- och teknisk informationsverksamhet samt dessutom idkat författarskap av yrkeshandböcker, utgivna på hantverksorganisationens förlag;

samt att hans avlöningsförmåner vid institutet uppgått till i medeltal 7,500 kronor för år.

I enlighet med av Kungl. Maj:t i proposition nr 141 till 1937 års riksdag framlagt förslag beslöt riksdagen inrättandet av ett statens hantverksinstitut. Detta institut beräknas komma att börja sin verksamhet omkring den 1 juli 1940, i samband varmed den av hantverksorganisationen bedrivna institutsverksamheten kommer att upphöra.

Statskontoret har förklarat sig icke vilja motsätta sig utverkande av pension åt Hylander till belopp av 1,860 kronor för år och därvid anfört bland annat följande:

Den av Hylander åtnjutna medelinkomsten för år, 7,500 kronor, motsvarar, efter frånräknande av vad som kan anses motsvara dyrtidstillägg, lön enligt 21 löneklassen i de för befattningshavare vid statens nyreglerade verk före den 1 juli 1939 gällande löneplanerna. Med utgångspunkt från lönen å A-ort i samma löneklass — 5,160 kronor — synes med tillämpning av sedvanliga beräkningsgrunder pensionen för Hylander böra bestämmas till $(\frac{2}{3} \times 5,160 = 3,440$; 10% avdrag härifrån = 3,096; $\frac{19}{30} \times 3,096 = 1,857:60$; efter vederbörlig avrundning =) 1,860 kronor för år.

Föredragande departementschefen har anfört:

Med hänsyn till i ärendet föreliggande omständigheter finner jag mig kunna förorda, att pension av statsmedel utverkas åt Hylander. Såsom förutsättning för beredande av dylik förmån synes dock böra gälla, att Sveriges hantverksorganisation bidrager till pensioneringen med en tredjedel och att statens medverkan vid pensioneringen sålunda begränsas till samma andel, varmed staten bidragit till bestridandet av Hylanders avlöningsförmåner. I enlighet härmed och då jag ej funnit anledning till erinran mot statskontorets beräkning av pensionen, förordar jag, att Hylander förklaras berättigad att av statsmedel åtnjuta pension till årligt belopp av, förutom dyrtidstillägg, 1,236 kronor (utgörande två tredjedelar av det av statskontoret ifrågasatta pensionsbeloppet efter viss jämkning för vinnande av delbarhet med tolv), under förutsättning att från hantverksorganisationen till Hylander utgå pensionsförmåner lägst med belopp, motsvarande hälften av de av statsmedel utgående förmånerna.

På grund av vad i ärendet blivit upplyst rörande de omständigheter, som varit förbundna med förstatligandet av den utav Sveriges hantverksorganisation bedrivna institutsverksamheten, har utskottet ej velat motsätta sig bifall till Kungl. Maj:ts förevarande förslag. Utskottet hemställer fördenskull,

Utskottet.

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning.

B. Affärsdrivande verks medel.

I. Postmedel.

17:o.

Förra postbiträdet Hulda Vilhelmina Bengtsson, född Sköldberg. I en den 8 mars 1940 dagtecknad proposition nr 119 har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, i punkten 13 föreslagit riksdagen medgiva, att förra postbiträdet Hulda Vilhelmina Bengtsson, född Sköldberg, må från och med månaden näst efter den, varunder hennes tjänstgöring vid postverket upphört, under sin återstående livstid uppbära en årlig pension av 732 kronor, att utgå av postmedel.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,
 att Bengtsson är född den 29 mars 1873 och således 67 år gammal;
 att hon under tiden december 1898—december 1911 under en tid av sammanlagt 5 år tjänstgjort såsom tillfälligt biträde vid postkontoret i Filipstad;
 att hon under åren 1916—1939 stått till postverkets fulla förfogande och därunder tjänstgjort vid postkontoren Göteborg 1 och Göteborg 2 såsom tillfälligt biträde under sammanlagt omkring 4 år 3 månader, såsom t. f. kontorsbiträde under sammanlagt omkring 7 år och såsom t. f. postexpeditör under sammanlagt omkring 10 år 7 månader;
 att hon jämväl under tjänstgöringen såsom tillfälligt postbiträde haft att utföra kontorsbiträdes- eller postexpeditörsgöromål;
 att hon under sin tjänstgöring vid postverket, vilken sålunda uppgått till sammanlagt omkring 27 år, åtnjutit dagavlöning, med undantag dock för åren 1922—1924, då ersättningen utgått i form av timavlöning, och att avlöningen under de senaste 5 åren uppgått till i medeltal 1,980 kronor för år;
 samt att hon efter sin år 1915 avlidne man postexpeditören Walfrid Bengtsson uppstår familjepension, vilken från och med den 1 juli 1939 beräknad jämlikt kungörelsen den 22 juni 1939 (nr 508) angående ny familjepension i vissa fall utgår med 1,224 kronor för år jämte procentuellt tillägg.

Statskontoret har förklarat sig med hänsyn till Bengtssons långa och väl vitsordade anställning hos postverket icke vilja motsätta sig, att pension utverkades åt Bengtsson, och har statskontoret därvid förordat ett pensionsbelopp av 876 kronor.

Föredragande departementschefen har anfört:

Det synes även mig skäligt, att Bengtsson kommer i åtnjutande av pension på grund av sin tjänstgöring hos postverket. Med hänsyn därtill att, enligt vad jag inhämtat, dyrtidstillägg ej utgått å de inkomstbelopp, som av ämbetsverket lagts till grund för pensionsberäkningen, synes mig emellertid pensionen böra bestämmas till något lägre belopp än vad statskontoret ifrågasatt. För egen del vill jag såsom i förevarande fall skälig pension föreslå 732 kronor för år.

Utskottet.

Utskottet, som ej funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förevarande förslag, hemställer,

att Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning må vinna riksdagens bifall.

18:o.

Förra postförarna Oskar Fredrik Gustafsson och Isak Johansson Holma. Under punkten 14 av förevarande proposition föreslår Kungl. Maj:t riksdagen medgiva, att vardera av förra postförarna Oskar Fredrik Gustafsson och Isak Johansson Holma må, Gustafsson räknat från och med den 1 juli

1939 och Holma räknat från och med den 1 november 1939, under sin återstående livstid uppbära en årlig pension av 300 kronor, att utgå av postmedel.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

beträffande *Gustafsson*,

att han är född den 1 september 1881 och således 58 år gammal;

att han varit anställd såsom postförare å linjen Ostnäs—Holmön i Västerbottens län (32 kilometer fram och åter) från och med den 1 juni 1913 till och med den 31 augusti 1937, då han på egen begäran på grund av svag hälsa lämnat sin anställning;

att han ombesörjt gång- och roddpostföringen å nämnda linje med 2 turer i veckan;

att tjänstgöringstiden för varje tur enligt senast gällande tidtabell uppgått till 5 timmar 10 minuter, motsvarande en årlig arbetstid av 537 timmar;

att Gustafssons ersättning för postföringen under de senaste fem åren av anställningstiden uppgått till i medeltal 978 kronor för år;

att han enligt egen uppgift ombesörjt postföringen å nämnda linje jämväl under åren 1908—1913, då hans fader enligt kontrakt varit anställd såsom postförare å linjen;

samt att han är ägare till ett mindre lantbruk, taxeringsvärderat till 2,200 kronor, och

beträffande *Holma*,

att han är född den 7 december 1871 och således 68 år gammal;

att han varit anställd såsom postförare å linjen Nedre Soppero—Lannavara i Norrbottens län (20 kilometer fram och åter) från och med den 1 september 1902 till och med den 31 oktober 1939, då han på egen begäran lämnat sin anställning;

att han ombesörjt postföringen å nämnda linje med en tur i veckan under tiden intill utgången av juli månad 1905, med två turer i veckan under tiden augusti 1905—augusti 1932, med tre turer i veckan under tiden september 1932—mars 1937 och med fyra turer i veckan under tiden därefter;

att tidtabellstiden för varje tur sedan den 15 oktober 1933 beräknats till 3 timmar 45 minuter, motsvarande vid tre turer i veckan en årlig arbetstid av 585 timmar;

att Holma i ersättning för postföringen under åren 1934—1938 uppburit i medeltal 568 kronor för år;

att han enligt egen uppgift under åren 1899—1902 i sin faders namn ombesörjt postföringen å linjen Vittangi—Lannavara;

samt att Holma bebor en stuga å ofri grund, taxeringsvärderad till 500 kronor, men i övrigt saknar tillgångar.

Generalpoststyrelsen har hemställt om utverkande av pension åt Gustafsson med 300 kronor för år och åt Holma med 360 kronor för år samt därvid anfört, bland annat, följande:

Den befattning, som Gustafsson under en följd av år uppehållit med mycket gott vitsord, har åtminstone under vissa tider av året varit synnerligen ansträngande och farofylld. Vid ishinder, snöstorm och dylikt har färden över den besvärliga Kvarken varit förenad med stora svårigheter och ofta måst fullgöras under uppenbar livsfara. Den ohälsa, som tvingade Gustafsson att lämna sin anställning, torde få anses hava åtminstone delvis ådragits under postföringsturerna.

Den postföring, Holma ombesörjt för postverkets räkning, har under större delen av anställningstiden fullgjorts under synnerligen svåra och krävande förhållanden. Av ett till generalpoststyrelsen insänt läkarintyg framgår, att Holma lider av svårartad kronisk och obotlig deformerande ledgångsreumatism i båda höftlederna och i vänstra skulderleden samt att det synes sannolikt, att Holmas tjänstgöring i postverket i avsevärd grad bidragit till såväl uppkomsten som det svårartade förloppet av sjukdomen.

Med hänsyn till de synnerligen svåra och krävande förhållanden, under vilka nu omförmälda postförare fullgjort sina åligganden, finner styrelsen det i hög grad skäligt, att de erhålla ålderdomsunderstöd av postmedel, oaktat deras anställningar i postverket icke kunna anses hava utgjort deras hudsakliga sysselsättning och förvärvskälla under deras krafts dagar.

Utskottet.

Med hänsyn till vad generalpoststyrelsen upplyst angående Gustafssons och Holmas tjänstgöring finner sig utskottet böra tillstyrka, att — i anslutning till tidigare praxis — pension beredes dem genom särskilt beslut av riksdagen. Mot de föreslagna pensionsbeloppen är från utskottets sida icke något att erinra.

Utskottet hemställer således,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning.

II. Trafikmedel.

19:o.

Förra vägvakten vid statens järnvägar Anna Gustava Andersson, född Abrahamsson. I en den 8 mars 1940 dagtecknad proposition nr 119 har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, i punkten 15 föreslagit riksdagen medgiva, att förra vägvakten vid statens järnvägar Anna Gustava Andersson, född Abrahamsson, må, räknat från och med den 1 oktober 1939, under sin återstående livstid uppbära en årlig pension av 408 kronor, att utgå av trafikmedel.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,
att Andersson är född den 15 januari 1866 och således 74 år gammal;
att hon under tiden 7 augusti 1920—30 september 1939, då hon entledigats i samband med viss ändring i trafikförhållandena, varit anställd såsom väg-

vakt vid statens järnvägar med en sammanlagd tjänstetid av omkring 19 år, varav dock ej 15 tjänstår infallit före 60 års ålder;

att Andersson sedan ett flertal år tillbaka haft en daglig arbetstid av 8 timmar och en lön av 1,200 kronor för år;

samt att Andersson är medellös.

Med biträdande av Kungl. Maj:ts förevarande förslag får utskottet hemställa,

Utskottet.

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning.

20:o.

Förra vägvakten vid statens järnvägar Olga Josefina Dorotéa Åsten. Under punkten 16 av förevarande proposition föreslår Kungl. Maj:t riksdagen medgiva, att förra vägvakten vid statens järnvägar Olga Josefina Dorotéa Åsten må, räknat från och med den 1 oktober 1939, under sin återstående livstid uppbära en årlig pension av 408 kronor, att utgå av trafikmedel.

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Åsten är född den 20 februari 1872 och således 68 år gammal;

att hon under tiden 26 mars 1919—30 september 1939, då hon entledigats i samband med viss ändring i trafikförhållandena, varit anställd såsom vägvakt vid statens järnvägar med en sammanlagd tjänstetid av omkring 20½ år, varav dock ej 15 tjänstår infallit före 60 års ålder;

att hon sedan ett flertal år tillbaka haft en daglig arbetstid av 8 timmar och en lön av 1,200 kronor för år;

samt att hon är medellös.

Med biträdande av Kungl. Maj:ts förevarande förslag hemställer utskottet,

Utskottet.

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning.

21:o.

Förra ban- och byggnadsarbetaren Axel Enoch Lagerqvist. I motion II: 48 hemställer herr *Lövgren*, »att riksdagen måtte bevilja f. d. banarbetaren Axel Enoch Lagerqvist i Abisko, Jukkasjärvi socken, en pension till så högt belopp som brukar tillämpas i liknande fall.»

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Lagerqvist är född den 14 maj 1868 och således nära 72 år gammal;

att han under tiden 23 november 1910—31 augusti 1931 arbetat vid statens järnvägar och statens järnvägsbyggnader sammanlagt 5 år 11 månader 2 dagar;

att han under tiden 23 november 1910—30 april 1912 eller under 1 år 5 månader 8 dagar varit anställd som arbetare vid Porjus kraftverksbyggnad;
att han enligt ett år 1939 av förre förmannen J. A. Nyström utfärdat intyg därjämte arbetat vid järnvägsbyggnaden Kiruna—Riksgränsen åren 1900—1902;

att han enligt ett av f. d. förste banmästaren N. E. Vestin den 15 februari 1939 utfärdat intyg arbetat under dennes befäl under tiden 15 november 1902—30 juni 1910 vid de tillfällena, då arbetstillgång fanns;

samt att han på grund av förut innehavd anställning såsom skolvaktmästare uppbär en årlig pension från Jukkasjärvi kommun av 900 kronor.

Över förevarande motion har utskottet i vederbörlig ordning införskaffat utlåtande från statskontoret, som hört järnvägsstyrelsen.

Järnvägsstyrelsen har anfört i huvudsak följande:

Då i arbetarrullorna icke kunnat återfinnas några uppgifter om Lagerqvists anställning vid järnvägsbyggnaden Kiruna—Riksgränsen, syntes hänsyn knappast kunna tagas till det av förre förmannen J. A. Nyström avgivna intyget, vilket för övrigt utfärdats så sent som år 1939, då intygsgivaren uppnått en ålder av 84 år. Vad anginge det av f. d. förste banmästaren N. E. Vestin utfärdade intyget, innehölle detsamma icke något besked om den verkliga arbetstiden.

Enär tillförlitlig utredning sålunda föreläge endast beträffande en mindre del av den uppgivna anställningstiden och då vidare av handlingarna i ärendet framginge, att Lagerqvist uppbure pension på grund av anställning utom statens tjänst med 900 kronor årligen, ansåge sig styrelsen icke kunna tillstyrka, att pension bereddes honom av statsmedel.

Statskontoret har i likhet med järnvägsstyrelsen och på av styrelsen anförda skäl avstyrkt bifall till vad i motionen hemställts.

Utskottet. Under återopande av vad järnvägsstyrelsen anfört får utskottet hemställa,

att förevarande motion II: 48 ej må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

22:o.

Förre järnvägs- och byggnadsarbetaren Arvid Nilsson. I motion II: 50 hemställer herr *Lövgren*, »att riksdagen måtte bevilja f. d. järnvägs- och byggnadsarbetaren Arvid Nilsson i Skatemark, Överluleå socken, Norrbottens län, en årlig pension till så stort belopp som svarar mot hans anställningstid i statens tjänst».

Av handlingarna i ärendet inhämtas,

att Nilsson är född den 20 december 1878 och således 61 år gammal;

att han under tiden 15 maj 1899—26 maj 1922 varit anställd vid statens järnvägar och statens järnvägsbyggnader sammanlagt 13 år 6 månader 29 dagar;

att han därjämte arbetat vid Porjus kraftverksbyggnad 1 månad 7 dagar och å militärvägen Boden—Lappträsk 1 år 8 månader 16 dagar ävensom under vissa ej uppgivna tider åren 1925—1930 deltagit i byggnadsarbete vid fortifikationen och vid olika truppförband i Boden;

att han är ägare av två lägenheter, samtaxerade för 5,400 kronor samt in-tecknade för sammanlagt 3,700 kronor;

att han år 1939 taxerats till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt för ett belopp av 1,690 kronor;

samt att hans familj består, förutom av honom själv, av hustru samt en minderårig adoptivson.

Över förevarande motion har utskottet i vederbörlig ordning införskaffat utlåtande från statskontoret, som hört järnvägsstyrelsen.

Järnvägsstyrelsen har med hänsyn till Nilssons jämförelsevis korta anställningstid vid statens järnvägar och järnvägsbyggnader ävensom till att han ej varit anställd därstädes sedan den 21 maj 1922, då han var endast 43 år gammal, avstyrkt, att pension av trafikmedel beviljas i förevarande fall.

Statskontoret har i likhet med järnvägsstyrelsen och på av styrelsen anförda skäl avstyrkt bifall till vad i motionen hemställts.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår, har Nilssons anställningstid i statens tjänst — frånsatt vissa mera tillfälliga anställningar av ringa omfattning — uppgått till sammanlagt omkring 13 år 7 månader. Med hänsyn härtill och då Nilsson slutat sin egentliga statsanställning redan år 1922 vid en levnadsålder av endast 43 år, finner sig utskottet ej kunna tillstyrka åtgärd i motionens syfte.

Utskottet.

Åberopande det anförda hemställer utskottet,

att förevarande motion II: 50 ej må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 9 april 1940.

På bankoutskottets vägnar:

BJ. HOLMGREN.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Berling, Sandén, Friggeråker, Nilsson* i Mölndal, *Öman, Leander, Andersson* i Jägar och *Lindblom*;

från andra kammaren: herrar *Holmgren, Paulsen, K. A. Westman, Gustavson* i Västerås, *Osberg, Svedman, Andersson* i Munkaljungby och *Sundström* i Vikmanshyttan.